

внаслідок чого були неодноразово відкинуті назад, а в кінцеву результаті були розгромлені супротивником.

Список використаних джерел та літератури

1. 100 битв, которые изменили мир. Креси – 1346. Де Агостинт Паблшинг. 2012. № 83. С. 29.
2. Басовская Н. И. Столетняя война: леопард проти лилии. Москва: Астрель: АСТ, 2010. 446 с.
3. Берн А. Битва при Креси. История Столетней войны с 1337 по 1360 год. Москва: Центрполиграф, 2004. 336 с

УДК 94:327(438)«966/1138»

*Олена ОСМОЛОВСЬКА,
Владислав ГРИЩЕНКО*
(м. Київ)

Династична політика П'ястів (966-1138): шлюбні зв'язки та вплив родинної традиції

У доповіді розглядається династична політика укладання шлюбних зв'язків польською династією П'ястів у роки їх правління від Мешко I до Болеслава III Кривоустого. На базі огляду династичних союзів, робиться спроба проаналізувати контекст і тенденції, від яких відштовхувалася династія, а також вплив династичної політики на родинні традиції і ситуацію в регіоні.

Ключові слова: династична політика, Польща, П'ясти, традиції.

Постановка проблеми. Однією з рушійних сил для розвитку будь-якої середньовічної династії, ставала продумана стратегія клану щодо шлюбної політики. Розглядаючи династію П'ястів, потрібно визначити, чим керувалася польська династія, коли планувала укладати династичні шлюби своїх дітей чи родичів. Чи був вибір союзників-партнерів пов'язаний виключно з мінливою політичною обстановкою того часу? Хоча треба запевнити, що політична картина того часу, частіше за все, і ставала тим вирішальним фактором, який визначав матримоніальну стратегію династії. Це приводило до того, що наслідування поведінки родичів і предків при виборі партнерів, також могло позначатися на політиці П'ястів. Таким чином, можна висловити припущення, що сімейна династична традиція виникла на основі політичної ситуації, але також була фактором, який власне і створив цю ситуацію.

Прогалини знань, щодо генеалогічних деталей династії П'ястів в період X-XII ст. настільки значні в медієвістичній науці, що перешкоджають об'єктивному проведенню досліджень статистичного характеру. Таким чином, результати дослідження служать, переважно, для орієнтації та вказують на тогочасні тенденції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження династичних зв'язків П'ястів XI ст., демонструють перевагу німецької та руської аристократії. Така картина вказує на певну традицію в династії. Цікавою тенденцією процесів формування династичної політики цього часу є виключення чеського правлячого роду Пржемисловичів, незважаючи на те, що між окремими членами обох династій існували союзи різних типів починаючи з X ст. Це дає змогу зрозуміти, що при уважному вивченні хронологічних та генеалогічних тенденцій династичних шлюбів П'ястів, ми можемо виявити зміни династичної політики польської династії.

Таблиця 1. Динаміка шлюбів польської династії (960-1138 рр.)

Король	Імператорська родина	Німецькі династії	Рюриковичі	Арпади	Пржемисловичі	Династії Скандинавії	Інші
Мешко I		3		1	1		1
Болеслав I Хоробрий		3	1	1(?)		1	
Мешко II В'ялий		1					
Казимир I Відновитель			2	1			
Болеслав II					1		2
Владислав Герман	1		1		1		
Болеслав III Кривоустий		3	5	1		1	1

Під час правління Мешка I, Болеслава I Хороброго та Мешка II велике значення мали союзи з династіями східних німецьких марок, що межували з Польщею. Достовірно ми можемо говорити, що всього П'ясти уклали шість династичних шлюбів (враховуючи один, який не відбувся) з німецькою аристократією. Саме з династій східних німецьких марок походили дружини польських правителів. Наприклад, друга дружина Мешка I – Ода, дружини Болеслава I Хороброго, а також Рікса Лотаринзька, дружина Мешка II [2, с. 376]. Всі ці союзи наближували польську династію до політичного кола Священної Римської Імперії.

У цей період можна відзначити лише поодинокі випадки династичних союзів з провідними династіями регіону: Пржемисловичами, Арпадами [1, с. 32; 66;], правителями Скандинавії, Рюриковичами [2, с. 375-377].

Слід зазначити, що половина союзів між П'ястами та династіями, які правили регіонами за межами Священної Римської Імперії, включала представників династій жіночої статі, тоді як у союзах, що стосувалися Імперії, більша частка (5 із 7) включала представників династії чоловічої статі. Ситуація діаметрально змінилася після повернення до Польщі Казимира Реставратора. З того часу і до 1138 року відомо про 20 шлюбних союзів представників династії П'ястів. З них вісім були з династією Рюриковичів, два- з німецькою аристократією (плюс один запланований), і один з імператорською сім'єю, два з угорськими Арпадами та чеськими Пржемисловичами, а також з правителями Скандинавії. Крім того, одна

представниця династії П'ястів була видана заміж за невідомого представника польської аристократії. Походження дружин двох польських князів невідоме [2, с. 375-377]. Спробуємо упорядкувати ці дані у хронологічних рамках, заснованих на періодах правління наступних правителів Польщі.

Складена нами таблиця демонструє, наскільки динамічною була шлюбна політика П'ястів. Це також показує деякі відхилення від загальних зауважень, зроблених вище. У випадку Мешка I та Болеслава I Хороброго можна говорити про підтвердження тенденції контактування шлюбних союзів з елітою Священної Римської Імперії. Можливо, у цьому випадку, як і у випадку з Мешком II, слід говорити про певну форму родинної традиції. Однак це було дуже чітко припинено за правління Казимира Реставратора, який започаткував процес створення міцніших зв'язків із Рюриковичами. Ця тенденція трохи послабилася в період правління його синів, але відродилася в правлінні Болеслава III Кривоустого [2, с. 377].

Таким чином, чи можливо говорити про вплив династичної традиції на шлюбну політику П'ястів? Існує чітка ознака формування матримоніальних стратегій династії перших трьох історичних правителів П'ястів. Зміцнення зв'язків із німецькою аристократією було тісно пов'язане з їхніми політичними та культурними прагненнями. Шлюб ставав політичним елементом стримування німецької експансії, а також кроком для збільшення авторитету династії в регіоні.

Однак ця традиція в династії П'ястів зникла з розпадом першої держави. Схоже, що Казимир Реставратор, відбудовуючи могутність і авторитет роду, намагався створити династично-шлюбну стратегію в більш прагматичній формі. Таким чином, виникло ширше коло політичних зв'язків, з якими П'ясти були пов'язані шлюбом. Казимир Реставратор також намагався віддати перевагу одній групі союзників - руським князям. Однак це не призвело до створення фіксованої стратегії династичних шлюбів, якої слідували б його сини. Лише Болеслав III призвів до зміни цієї ситуації. Він виявився правителем, який мав найбільше значення для розвитку династичної традиції. Він майже рівноправно пов'язав свою родину шлюбом і з німцями, і з русинами. Інші напрямки династичної політики розглядалися ним лише як допоміжні заходи. Таким чином він досяг не лише синтезу попередніх сімейних традицій щодо шлюбів П'ястів, а також визначив чітке бачення рівноправного зв'язку родини польських правителів із двома найпотужнішими політичними силами в регіоні.

Список використаних джерел та літератури

1. Галл Аноним. Хроника и деяния князей или правителей польских / Пред., пер. и прим. Л. М. Поповой. Москва: Изд-во АН СССР, 1961. 172 с
2. Wiszewski, P., *Domus Boleslai: values and social identity in dynastic traditions of medieval Poland (966-1138)*, Leiden: Brill, 2010. 637.